

Υποστήριξη της εκπαίδευσης από απόσταση. Η περίπτωση της Βιβλιοθήκης του ΤΕΙ Σερρών

1. Το Πλαίσιο

Η Βιβλιοθήκη του ΤΕΙ Σερρών κλήθηκε να προσφέρει υποστηρικτικές υπηρεσίες σ' ένα ειδικό πρόγραμμα εκπαίδευσης «Ανάπτυξη διασυνοριακών εκπαιδευτικών μαθημάτων μεταξύ ΤΕΙ Σερρών και του University of Plovdiv «Paisii Hilendarski» σχετικά με την επιχειρηματικότητα και τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών.¹ Οι εκπαιδευόμενοι (σαράντα Βούλγαροι και σαράντα Έλληνες) παρακολούθησαν συνολικά πέντε μαθήματα, επιλέγοντας μία ενότητα μαθημάτων (τέσσερα μαθήματα) και ένα κατ' επιλογήν μάθημα από την άλλη ενότητα. Η εκπαιδευτική διαδικασία βασιζόταν στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση. Το πρόγραμμα διανεμήθηκε μέσω της πλατφόρμας e-learning του ιδρύματος, που στηρίζεται στο ανοικτό λογισμικό moodle [Fragidis et al., 2007].

Η Βιβλιοθήκη του ΤΕΙ Σερρών ιδρύθηκε το 1980 και η συλλογή της περιλαμβάνει 60.000 τόμους. Ο κατάλογός της είναι διαθέσιμος μέσω διαδικτύου (<http://lib.teiser.gr>), μετέχει στο δίκτυο Heallink και διαθέτει πολυάριθμες βάσεις δεδομένων. Η Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Paisii Hilendarski στο Plovdiv ιδρύθηκε το 1961 και αποτελείται από μια κεντρική και έξι συνδεδεμένες βιβλιοθήκες ισάριθμων τμημάτων. Στην κεντρική βιβλιοθήκη στεγάζεται ένα Ευρωπαϊκό Κέντρο Τεκμηρίωσης. Λειτουργεί και βιβλιοθήκη με ελληνόγλωσσα βιβλία, υποστηριζόμενη από το Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη της Ακαδημίας Αθηνών. Η συλλογή της συνίσταται από 280.000 τόμους, διαθέτει ηλεκτρονικό σύστημα καταλογογράφησης και στη σελίδα <http://lib.pu.acad.bg/ABSW/abs.htm> οι χρήστες μπορούν να κάνουν αναζήτηση βιβλίων. Το σύστημα προς το παρόν διατίθεται μόνο στη βουλγαρική γλώσσα.

2. Δημιουργία ειδικής ηλεκτρονικής βιβλιοθήκης «course library» για την υποστήριξη της από απόσταση εκπαίδευσης

Ένα τμήμα των υπηρεσιών των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών αποτελεί η βοήθεια στους φοιτητές για τον εντοπισμό υλικού που απαιτείται για τις εργασίες τους. Υποστηρίζεται ότι αποτελεσματικότερος τρόπος «βιβλιογραφικής εκπαίδευσης» ειδικά προπτυχιακών φοιτητών- στη χρήση της Βιβλιοθήκης- είναι η ενσωμάτωσή της στο περιεχόμενο άλλων ακαδημαϊκών μαθημάτων και η διδασκαλία της με μορφή εργασιών που θα απαιτούν τη χρήση της βιβλιοθήκης κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού εξαμήνου [Κακούρη, 2001]. Επίσης η

¹ Το έργο διασυνοριακής συνεργασίας περιγράφεται αναλυτικά στη δημοσίευση των Λίλα Θεοδωρίδου και Κώστας Δαυίδ, «ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ: ΣΕΡΡΕΣ-ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΗ», που παρουσιάστηκε στο 16ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (Οκτώβριος 2007).

διεθνής και ελληνική βιβλιογραφία αναφέρεται συνεχώς στη σύγκλιση της προτεινόμενης βιβλιογραφίας με τις πραγματικές εκπαιδευτικές ανάγκες των χρηστών. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου ο καθορισμός αυτών των αναγκών είναι εύκολος: για παράδειγμα ενημέρωση για τη χρήση βάσεων δεδομένων της βιβλιοθήκης, πρόσβαση σε πηγές πληροφόρησης κ.λπ.). Τι γίνεται όμως με τη βιβλιογραφική εκπαίδευση σε σχέση με τη διδακτέα ύλη και μάλιστα σε χρήστες από δύο διαφορετικές χώρες και με διδασκαλία μέσω δια-δικτύου;

Πολλές πρόσφατες μελέτες έχουν ασχοληθεί με το ζήτημα της ενσωμάτωσης library resources και library content στο περιβάλλον ενός ηλεκτρονικού μαθησιακού συστήματος (LMS / CMS). Διαπιστώθηκε το παράδοξο ότι ενώ τα περισσότερα συμβατικά «τμήματα» παραπέμπουν στην ιστοσελίδα της ιδρυματικής Βιβλιοθήκης δεν συμβαίνει το ίδιο με τα e-learning προγράμματα. Στην από «απόσταση» εκπαίδευση υποτιμάται ακόμη ο ρόλος της Βιβλιοθήκης και η ενσωμάτωσή της στο ηλεκτρονικό μαθησιακό περιβάλλον αποτελεί ένα πεδίο με πολύ μέλλον [Jackson, 2007].

Έχοντας τα παραπάνω υπόψη επιχειρήσαμε να ενσωματώσουμε στην πλατφόρμα e-learning του ΤΕΙ Σερρών επιλεγμένες υπηρεσίες των δύο προαναφερομένων Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Το πρώτο κρίσιμο ερώτημα υπήρξε γιατί να δημιουργηθεί μια ξεχωριστή course library; Αυτό μας οδήγησε πίσω στο επίσης κλασικό ερώτημα ποιά είναι η διαφορά ανάμεσα σε μια Internet Search Engine, μια library (electronic) database και έναν library catalog (OPAC). Μια μηχανή ελεύθερης αναζήτησης στο διαδίκτυο αναζητά πληροφορίες απ' όλον τον κόσμο χρησιμοποιώντας λέξεις-κλειδιά και ελεύθερους θεματικούς όρους, έχει το μειονέκτημα της τυχαίας επικαιροποίησης και εγκυρότητας ή μη του περιεχομένου. Μια ηλεκτρονική βάση δεδομένων αποδελτιώνει άρθρα και πληροφόρηση για ένα συγκεκριμένο θέμα ή αντλεί το περιεχόμενό της από συγκεκριμένα περιοδικά και ενημερώνεται σε τακτική βάση. Ο κατάλογος μιας συγκεκριμένης βιβλιοθήκης περιλαμβάνει τα τεκμήρια που βρίσκονται στο φυσικό κέλυφος της, ενημερώνεται από βιβλιοθηκονόμους και χρησιμοποιεί κοινούς - τουλάχιστον σε εθνικό επίπεδο- κανόνες καταλογογράφησης του υλικού. Σε διλήμματα τύπου Search engines vs Databases και Search engines vs Library catalogs ή Google vs Opac και το αντίστροφο η θέση μας θα μπορούσε να διατυπωθεί ως εξής: μην υποτιμάται τα τεκμήρια του Library catalog ή αλλιώς αναζητήστε τη σύνθεση. Βάλτε δηλαδή τις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες στο διαρκώς εξελισσόμενο ηλεκτρονικό μαθησιακό περιβάλλον, αξιοποιήστε τις θεματικές επικεφαλίδες και τα τεκμήριά τους (έντυπα και ηλεκτρονικά), δημιουργήστε μέσω της Ακαδημαϊκής Βιβλιοθήκης εξειδικευμένες course libraries [Gelolimos et al., 2007; Τσιμπόγλου κ.ά, 2000].

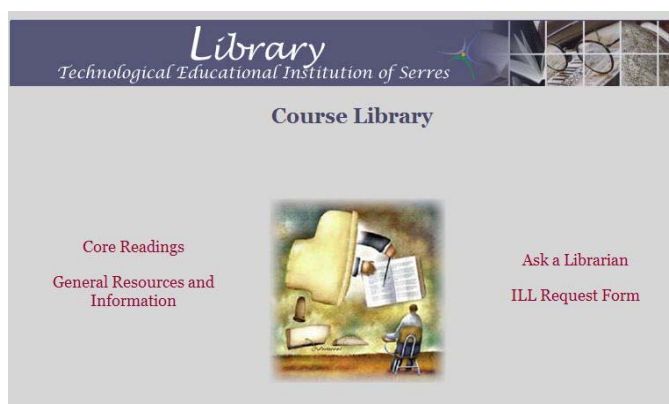
Το δεύτερο ερώτημα αφορούσε το περιεχόμενο της course library. Τα ζητήματα που εμπλέκονταν στο δεύτερο ερώτημα σχετίζονταν αφενός με θεωρίες μάθησης -η αναλυτική παρουσίαση των οποίων δεν εμπίπτει στους

στόχους της παρούσας ανακοίνωσης- και αφετέρου με τους χρήστες, τους σπουδαστές δηλαδή τους προερχόμενους από διαφορετικές (γειτονικές) χώρες και ακαδημαϊκά περιβάλλοντα. Ένα επιπλέον ζήτημα υπήρξε ο περιορισμός του θεματικού περιεχομένου (subject related content) στα συγκεκριμένα μαθήματα διδασκαλίας. Στην τελική μας απόφαση, να δοθεί δηλαδή περισσότερη έμφαση στον υποστηρικτικό χαρακτήρα της course library και λιγότερη έμφαση στην ευρύτητα ή πληρότητα του περιεχομένου της, σημαντικό ρόλο έπαιξε η αναγνώριση της ετερογένειας του εκπαιδευτικού υποβάθρου των συμμετεχόντων φοιτητών και ο αδιαβάθητος χαρακτήρας του συγκεκριμένου course.

3. Περιγραφή της «course library»

Έχοντας προσδιορίσει το στόχο και το περιεχόμενό του προχωρήσαμε στην υλοποίηση μιας εφαρμογής, η πρόσβαση στην οποία γίνεται μέσω της ιστοσελίδας της Βιβλιοθήκης του ΤΕΙ/Σ. Χρησιμοποιήθηκε η MySQL για την ανάπτυξη της βάσης δεδομένων και η γλώσσα PHP για την web εφαρμογή.

Έχοντας εισέλθει στην «course library» [<http://lib.teiser.gr/courselib/index.php>] (Σχ.1) διατίθενται στον χρήστη δύο κύριοι σύνδεσμοι: 1) Πρώτον, ο σύνδεσμος **core reading** μέσω του οποίου μεταφερόμαστε σε σελίδα που περιέχει τα διαθέσιμα μαθήματα του συγκεκριμένου προγράμματος, χωρισμένα σε δύο ενότητες, όπως ακριβώς προβλέπεται (Σχ. 2). Επιλέγοντας ένα μάθημα, για παράδειγμα **Electronic Business**, ο χρήστης οδηγείται σε μια νέα σελίδα που περιέχει τον προτεινόμενο βιβλιογραφικό κατάλογο για το συγκεκριμένο μάθημα. Στον εμφανιζόμενο κατάλογο αναφέρονται με την ακόλουθη σειρά τα εξής: τίτλος και συγγραφέας του βιβλίου, ταξινομικός αριθμός, εξώφυλλο και πίνακας περιεχομένων. Επιλέγοντας τις μικρογραφίες εμφανίζεται σε μεγέθυνση η εικόνα του εξωφύλλου και ο πίνακας των περιεχομένων (Σχ. 3).

Σχ. 1

Course Library
Core Readings

Section A: Business Enterprises in the New Economy

- Electronic Business Reading List
- Expand your search
- Electronic markets and marketing Reading List
- Expand your search
- Information Management Reading List
- Expand your search
- Knowledge Management Reading List
- Expand your search

Section B: Information Systems and Uses of ICF in Business Enterprises

- Business Process management Reading List
- Expand your search
- Electronic business technologies Reading List
- Expand your search
- Innovation and technology management Reading List
- Expand your search
- Management Information systems Reading List
- Expand your search

Σχ. 2

Expand your search

Expand your search

Subject headings for: **Electronic Business**

Business enterprises - Computer networks, Business logistics, Business logistics - Case studies, Communication, International, Database marketing, Distribution of goods - Management, Industrial procurement - Management, Information networks, Internet, Telemarketing

You may query library's catalogue (OPAC) by the related subject headings mentioned above, in order to find more references for the selected core reading

OPAC

Back to Course Library

Σχ. 5

Library
Technological Educational Institution of Serres

Core Readings
Reading List for: Electronic Business

A/A	Title Author, Year	Call Number/ ISBN	Location	FrontPage	Table of Contents	Request book
1	Doing more business on the Internet: how the electronic highway is transforming American companies Cronin, Mary J., 1993	650.0285497 CRO	T.E.I. SERRES			
2	Harvard business review on managing the value chain —, 2000	658.5 HAR	T.E.I. SERRES			
3	Strategic electronic marketing: managing e-business Kleinf, Brad Alan, 2003	658.84 KLE	T.E.I. SERRES			
4	The Internet Business Companion - Growing Your Business in the Electronic Age David Angel, Brent Hestep, 1995	0-201-40890-3	Plyvid University "Pala Hiondarakhi"			
5	Transforming your supply chain: releasing value in business. - (Smart strategies series) Hughes, Jim Ralf, Mark, Michel, Bill, 2000, c1998	658.7 HUG	T.E.I. SERRES			

Back to Course Library

Reading list

Request book

Library
Technological Educational Institution of Serres

Interlibrary Loan Form

Date of Request Not required after date

Personal Information

First Name*

Last Name*

Address, City

Contact phone*

E-mail*

Registration number

Syllabus

Courses you attend (codes)

Book information

Title

Authors

Publisher

Publication Date

ISBN

* mandatory fields

Σχ. 4

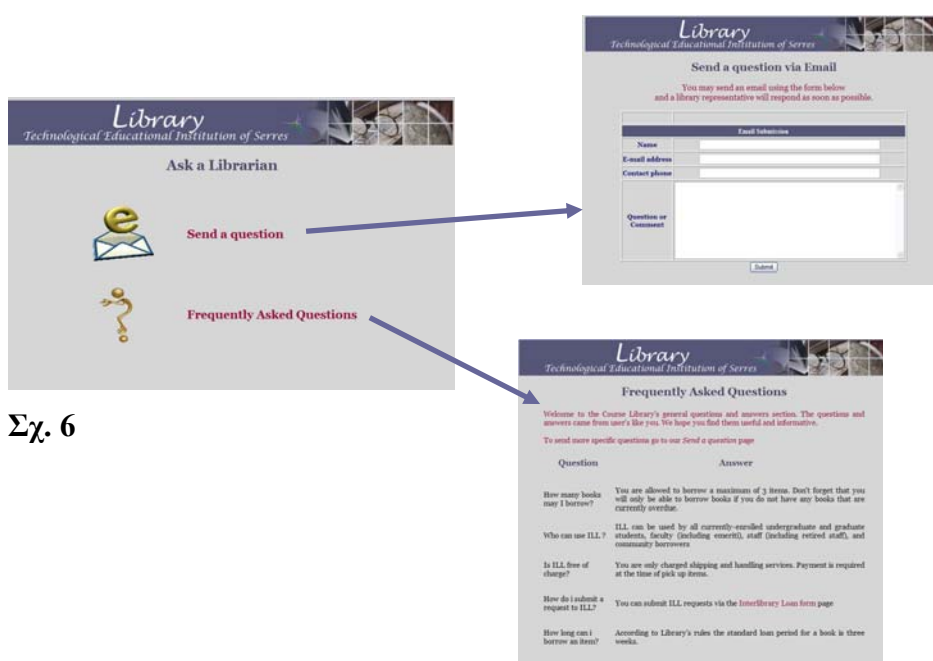
Αφού ο χρήστης επιλέξει τα βιβλία που τον ενδιαφέρουν μπορεί να ελέγξει τη διαθεσιμότητα τους μέσω του online καταλόγου της Βιβλιοθήκης (<http://mainlib.teiser.gr/OPAC.html>). Για να προχωρήσει στη διαδικασία διαδανεισμού είναι απαραίτητο να συμπληρώσει και να αποστείλει ηλεκτρονικά τη φόρμα διαδανεισμού (Σχ.4) που είναι διαθέσιμη στη course library (ILL Request Form) ή να πατήσει το κουμπί Request που βρίσκεται δίπλα από κάθε ανακτημένη εγγραφή στη Reading List.

Εκτός από την παραπάνω λίστα προτεινομένων τίτλων, ο χρήστης μπορεί να επεκτείνει την αναζήτησή του χρησιμοποιώντας την σελίδα στην οποία παραπέμπει ο σύνδεσμος **Expand your Search** (Σχ.5), στην οποία παρατίθενται οι σχετικές θεματικές επικεφαλίδες κάθε μαθήματος. Οι θεματικές επικεφαλίδες

μπορούν να χρησιμοποιηθούν για περαιτέρω αναζήτηση στον κατάλογο της Βιβλιοθήκης του ΤΕΙ/Σ.¹

2) Ο δεύτερος σύνδεσμος: **general resources and information** παραπέμπει σε πληροφοριακό υλικό συναφές με το αντικείμενο του προγράμματος, όπως λεξικά και λοιπούς χρήσιμους συνδέσμους. Σημειώνουμε ότι επειδή η επίσημη γλώσσα των μαθημάτων ήταν η αγγλική, αυτονόητο ήταν οι προτεινόμενοι βιβλιογραφικοί κατάλογοι να περιοριστούν στα αγγλόφωνα τεκμήρια των δύο Βιβλιοθηκών και να αποκλειστούν άλλες γλώσσες, όπως η γαλλική και η γερμανική.

Βοηθητικοί σύνδεσμοι στην πλατφόρμα course library είναι ο σύνδεσμος **ILL request form** που προαναφέρθηκε (Σχ. 4) και ο σύνδεσμος **Ask a Librarian**. Ο τελευταίος (Σχ. 6) δίνει τη δυνατότητα στο χρήστη είτε να κατεβάσει την ειδικά διαμορφωμένη φόρμα για την υποβολή ερώτησης-πρότασης στο προσωπικό της βιβλιοθήκης του ΤΕΙ/Σ (send a question via e-mail), είτε να συνδεθεί με τη σελίδα παρουσίασης των συχνότερων ερωτημάτων των επισκεπτών της course library (FAQ: frequently asked questions).

Σχ. 6

¹ Για την σύνταξη των οκτώ βιβλιογραφικών καταλόγων ακολουθήθηκε η εξής διαδικασία: Σε πρώτη φάση ζητήθηκε από τους διδάσκοντες των μαθημάτων, να περιγράψουν το περιεχόμενο των μαθημάτων που διδάσκουν με λέξεις-κλειδιά, προκειμένου να μπορέσουν οι βιβλιοθηκονόμοι να κατανοήσουν το αντικείμενο της διδασκαλίας και να αποδώσουν τις κατάλληλες θεματικές επικεφαλίδες και τους αντίστοιχους ταξινομικούς αριθμούς. Στη συνέχεια έγινε θεματική ανάλυση των οκτώ μαθημάτων αποδόθηκαν δηλαδή ταξινομικοί αριθμοί και θεματικές επικεφαλίδες στα μαθήματα του εκπαιδευτικού προγράμματος σαν να ήταν βιβλία που ανήκαν στη συλλογή της Βιβλιοθήκης. Χρησιμοποιήθηκαν το δεκαδικό σύστημα ταξινόμησης (Dewey Decimal Classification, 22nd edition) και οι θεματικές επικεφαλίδες της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (Library of Congress Subject Headings), με τα οποία γίνεται και η βιβλιοθηκονομική επεξεργασία της συλλογής της Βιβλιοθήκης. Η διαφορά στην περίπτωση ενός μαθήματος, ήταν ότι η ανάλυση έπρεπε να γίνεται με περισσότερους από έναν ταξινομικούς αριθμούς, εξαιτίας του ότι σκοπός της ανάλυσης ήταν να καλύψει με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια το περιεχόμενο ενός μαθήματος. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να περιγράφονται μαθήματα είτε με μεγάλες ταξινομικές ενότητες είτε με πολλούς ταξινομικούς αριθμούς, σε αντιστοιχία με τις κατάλληλες θεματικές επικεφαλίδες [Διαμαντοπούλου, Σέμκου, 2001:165].

4. Σχολιασμός του έργου

Συνοψίζοντας παρατηρούμε ότι η συνεισφορά της course library στο περιβάλλον εργασίας του συγκεκριμένου διασυνοριακού εκπαιδευτικού προγράμματος ήταν σημαντική. Εκεί που προηγουμένως υπήρχε μόνο μια σύντομη περιγραφή του περιεχομένου των μαθημάτων έχει δημιουργηθεί ένα περιβάλλον με βιβλιογραφικούς καταλόγους, θεματικές επικεφαλίδες και ταξινομικούς αριθμούς που αντιστοιχούν σε καθένα από τα διδασκόμενα μάθημα. Συγκρίνοντας το προτεινόμενο εργαλείο με την κλασική μέθοδο, δηλαδή την ενσωμάτωση της προτεινόμενης βιβλιογραφίας στο courseware κάθε μαθήματος ξεχωριστά, θα θέλαμε να τονίσουμε ότι το προτεινόμενο αποτελεί τον «πηλό» που συγκρατεί το παραπάνω υλικό, προωθεί μια συλλογικότερη διαχείριση του βιβλιογραφικού περιεχομένου και συμβάλλει στη δημιουργία θεματικών πυλών. Συγκρίνοντας το προτεινόμενο εργαλείο με προωθημένα εργαλεία τύπου MetaLib και διαθέτες διασυνδέσεων κατά περιεχόμενο τύπου SFX, θα θέλαμε να τονίσουμε ότι το πρώτο αποτελεί μια υβριδική πηγή διαχείρισης της γνώσης που παρέχει εύκολη πρόσβαση στις συλλογές δύο συνεργαζομένων βιβλιοθηκών.

Η Ομάδα Εργασίας

Αίλα Θεοδωρίδου
 Σοφία Γρηγοριάδου
 Ξανθή Αλεξανδράκη
 Ζωή Σωτηρίου
 Μαρία Λαζαρίδου

Επιλεγμένη Βιβλιογραφία

- [1] Eileen G. Abels, Marilyn Domas White, and Soojung Kim, [«Developing Subject related Web Sites Collaboratively: The virtual Business Information Center»](#), *The Journal of Academic Librarianship*, volume 33, number 1, pp. 27-40.
- [2] Steven J. Bell and John D. Shank, «Linking the Library to courseware: a strategic alliance to improve learning outcomes», *Library Issues* 25, no 2 (2004): 1-4
- [3] Marianne A. Buehler, «Where is the Library in the Course Management Software», *Journal of Library Administration* 41, no 1-2 (2004): 75-84.

- [4] Ολ. Διαμαντοπούλου, Ε. Σέμκου, «Θεματική Ανάλυση Μαθημάτων (course analysis) στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας», 7^ο ΠΣΑΒ Πανεπιστήμιο Βόλου, 1999, σσ. 107-124.
- [5] Frigidis Garyfallos, Paschaloudis Dimitrios, «E-Learning Opportunities in the Development of Cross-Border Educational Programmes», *Proceedings of the 5th International Conference on New Horizons in Industry, Business and Education (NHIE)*, 30-31 August 2007, Rhodes Island, pp. 49-53
- [6] Pamela Alexandra Jackson, [«Integrating Information Literacy into Blackboard : Building Campus Partnerships for successful student learning»](#), *The Journal of Academic Librarianship*, volume 33, number 4 (2007) 454-461.
- [7] Φ.Τσιμπόγλου, Χρ. Παπαθεοδώρου, «Η ενσωμάτωση των υπηρεσιών Βιβλιοθήκης στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αντικειμενικοί παράγοντες, υποκειμενικές προϋποθέσεις και πεδία εφαρμογής», 9^ο Συνέδριο ΠΣΑΒ, ΕΜΠ 2000
- [8] Μ. Μορελέλη-Κακούρη « Νέο μοντέλο για την εκπαίδευση χρηστών στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες». In *Proceedings 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, (1997) pp. 102-120, Αθήνα